

F
EDRAGEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN
25/8 1969

Än Inring. Dnr
Antecknat i f. f. m.
reg. den 23/8-71 G. Sn.

VITTRERHETS-AKADEMIEN
Dnr Ank
004581 19.8.69
RIKSANTIKVARIETET
STATENS HIST. MUSEUM
Statens Historiska Museum

Uppland
Adelsö sn
Hovgården 2:4
Hovgårdsberg

Jää 1/971

FOREMÅL
MEDFOLJA

Ei Jää-avd
31/8-71

Till Kulturbureau Åke
Eriksson m. tillstånd
att utvidga grävson-
rådet
Besikt. gm F
(Lindberg)
Rapport i ordningställes

Till Riksantikvarieämbetet.
avdeln.
födr.
den 26/8 1969
Beslut: Till Jää-avd

Anteckn. i
f. f. m. reg.
Till Jää-avd.

FÖREDRAGEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN
DEN 20/8 1969
BESLUT

Enligt riksantikvarieämbetets förordnande har jag
den 18-19, den 25-26 juni och den 2-3 juli 1969 under-
sökt 3 sedan gammalt delvis skadade, närmast runda sten-
sättningar nr 72, 76 och 76a, se bifogade kartkopia, in-
om gravfältet nr 53 enl. inv. reg. för den ekonomiska
kartan, 10H 6j, 10_15 m N-NO om den norra mangårdsbyggna-
den å Hovgården 2:4, Hovgårdsberg, Adelsö socken, Stock-
holms län, Uppland. Efter utfört uppdrag får jag lämna
följande rapport.

Gravfältet är 350 m l, (NV-SO) och intill 100 m br.
Det har upptagit ett 150-tal synliga fornlämningar och
varit i bruk under hela yngre järnåldern f.o.m. 500-talet
e.Kr. Äldsta graven är högen nr 24 = Rydh nr 6.

De 3 undersökta stensättningarna låg i sydvästslutt-
ning av gräsbevuxen tämligen grov moränmark, som åt SV,
där manbyggnaden nu ligger, övergår i mera sandartade
avlagringar. Hela gravfältsområdet är till stor del be-
vuxet med huvudsakligen barrskog. En röjning skall ske
inom den närmaste tiden.

Undersökningen lämnade följande upplysningar.

Nr. 72 (bel. 11 m N om nämnda manbyggnad) Stensätt-
ning, rund, 3,5 m diam och intill 0,1 m h, övertorvad
med enstaka stenar delvis synliga i markytan. Ö-delen
sannolikt borttagen vid gammal röjning. Kantkedja inom
bevarad del bestod av intill 0,7x0,5x0,3 m stora stenar.
En intill 0,1 m tj grästorv täckte ett sandjordsblandat
stenlager av intill 0,4 m stora stenar till en mäktighet
av intill 0,2 m. På orörd, huvudsakligen tämligen grov
moränbotten fanns i och under fyllningslagrets mellersta
parti ett ca 1,4 m stort och intill 0,12 m mäktigt fynd-
lager, s.k. brandlager. Detta innehöll utspridda fynd av
brända ben, smärre träkol, ett 15-tal keramikfragment,
70-tal nitar, varav minst 3 med rundat nithuvud, och
spikar, många fragmentariska, 5 kamfragment, 8 hela och
5 halva pärlor och 1 fragmentarisk pärla?, 1 förmodad

L
FÖREDRAGEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN
DEN 10/8 1969
BESLUT. Kyrkstenen
20/8 S.H.M

† björnklo och 3 sannolikt tandfragment, 1 mindre kvadratisk beslag, ett 50-tal skifferbitar (efter brynen?) och 1 del av ämne till kvarnsten? 35 x 25 cm stor och 8 cm tj. Se bifogade plan och profil.

Nr. 76 (bel. 5 m OSO om föreg. nr 72) Stensättning, rund, 3,5 m i diam och intill 0,1 m h, övertorvad med en del stenar intill 0,4 m stora delvis synliga i ytan. Kantkedja i markytan av intill 0,8x0,5x0,3 m stora stenar, delvis bevarad. Ett 0,1 m tjockt grästorvslager täckte ett intill 0,2 mäktigt fyllningslager av sandjord och en mängd inblandade intill 0,4 m stora stenar, de flesta ca 5-20 cm i storlek. På orörd morän fanns i och under fyllningsmaterialets norra del ^{ett} intill 1,8 m stort och nära 0,1 m mäktigt fyndlager, s.k. brandlager. Detta innehöll utspridda fynd utan närmare inbördes ordning, såsom en mängd brända ben och smärre kolbitar, ett flertal keramikskärvor av skilda kärlyper, ett 8-tal nitar och spikar samt ett par krampor, allt av järn, 2 pärlor, 1 kamfragment, 1 del av bronskedja av 3 hopfogade små ringar, 1 förmodad hästtand jämte en flisa av densamma. Se f.ö. beskrivning på bifogade plan och profil i skala 1:20.

Nr. 76a (bel. 2 m OSO om föreg. nr 76) Stensättning, ursprungligen närmast rund?, nu 4x2,5 m (V-Ö), i markytans nivå, övertorvad med intill 0,5x0,3x0,25 m stora stenar delvis synliga i ytan, under ett intill 0,1 m tj grästorvslager fanns ett starkt stenblandat sandlager, stenar av varierande slag mest 5-20 cm stora, upp till ca 0,4 m stora. Denna fyllning hade en mäktighet av intill 0,35 m och låg på tämligen grov morän. En nedgrävning i denna gjordes intill 0,7 m under ytan. Inga fynd påträffades. Se bifogade plan och profil i skala 1:20. Möjligen har denna stensättning nr 76a innehållit ett nu förintat skelett. - Ca 6-15 m S-SV om nr 76a har trenne skelettgravar undersökts. Dessa nu borttagna gravar var till formen klart rektangulära. Marken här var sand och lätt att gräva i. Se bifogade kartkopia i skala 1:500.

Till denna rapport fogas en kartkopia i skala 1:500. På denna har införts vissa kompletterande uppgifter. Grundkartan är den av G. Westin åren 1944-45 upprättade specialkartan med vissa tillägg från en av Bo Hellman år 1941 upprättad karta i skala 1:500 i samband med den år

*
morän "lepärla" kända
Or.H. ff juni 75

1941 uppförda norra mangårdsbyggnaden, en tvåvånings 9x8 m stor villa. Några år senare uppfördes 23 m N om nämnda villa en $1\frac{1}{2}$ plans sommarstuga, ca 7x4 m stor av virke från ett f.d. brygghus, vars grund alltså ligger kvar 33 m närmast Ö om nämnda manbyggnad. På bif. kartkopia har de av H. Rydh, åren 1916-26, av G. Westin år 1944 och av E.B.Lundberg år 1945 undersökta gravarna markerats. *och försatts med en beteckning.*

Med anledning av ovanstående undersökning av stensättningarna nr 72, 76 och 76a får jag föreslå att markägaren lantbrukare Arne Eriksson, Hovgårdsberg, adr. *Adelsö* lämna tillstånd att utvidga gårds- och trädgårdsområdet närmast NO om nämnda mangårdsbyggnad, intill en på bif. kartkopia markerad röd linje, utgående från S hörnet av ovan nämnda sommarstuga fram till norra kanten av stensättningen nr 76 och därifrån till NO kanten av stensättning nr 76a samt därifrån till mangårdsbyggnadens NO hörn.

Omedelbart NO om den röda linjen ligger ett par förmodade stensättningar nr 69a och 69b jämte den av H. Rydh undersökta stensättningen nr R 23.

Jag föreslår att en besiktning av platsen sker under denna höst. Genom en eventuell undersökning av dessa sistnämnda stensättningar kunde gårdsområdet utökas ett 5-tal m åt NO, varvid dess omfattning får en mera regelbunden avgränsning, markerad med en blå linje på bifogade kartkopia.

Stockholm den 15/8 1969

Vördsamt

G.A. Hellman

.....
G.A. Hellman

Bifogas:

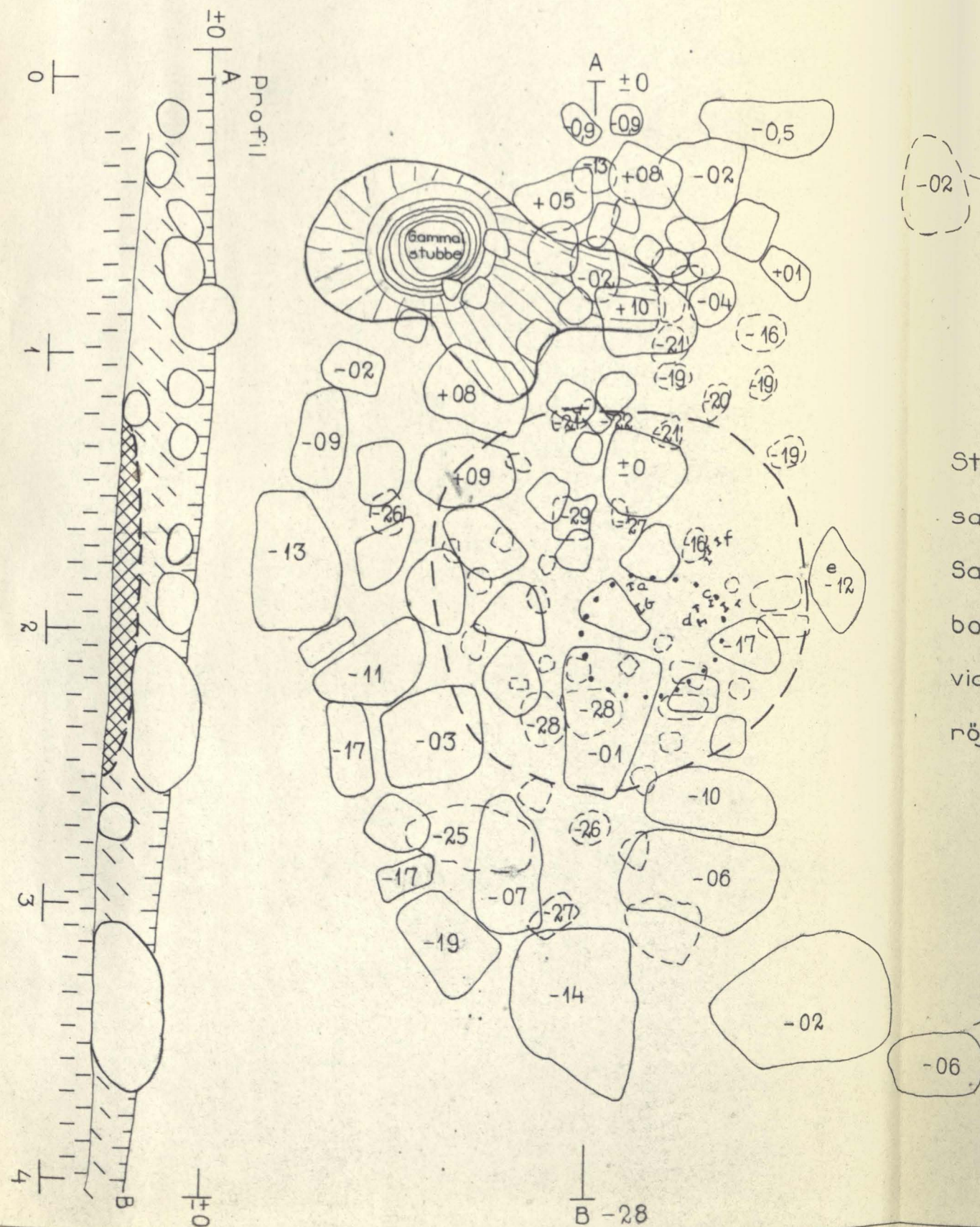
- 1 kartkopia 1:500
- 3 gravplaner 1:20
- 6 fotografier med negativ
- fynd (2 lådor)

och 1 del av konsten.

Plan och profil över A 72 enl. spec.kart. 1944-45, fornl.nr. 53.

Hovgårdsberg, HOVGÅRDEN 24, ADELSÖ sn, UPPLAND.

Upprättad i juli 1969 av G.A.Hellman.

Stenlaget saknas här.
Sannolikt borttaget vid gammal röjning.

Beskrivning.

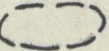
Nr. 72. Stensättning, rund, 3,5m diam, öventorvad, sandjordsblandad stenfyllning av intill 0,4m stora stenar, Ö delen sannolikt borttagen vid gammal röjning. Kantkedja utom i Ö av intill 0,7x0,5x0,3m stora stenar. Närmast V om mitten ett ca 1,4m stort och 0,10-0,12m tjockt fyndlager. Detta innehöll i hög grad spridda fynd av brända ben, små kolbitar, krukskärvor, 75-tal nitar, spikar, många fragment, 5 kamfragment, 8 hela och 5 halva pärlor samt 1 fragmentarisk pärla, 1 björnklo, 3 tandfragment, 1 litet kvadr. beslag, ett 50-tal skifferbitar, troligen efter bryne och en del av ämne till kvarnsten? 35x25x8cm stor.

Fynd: a) nit, 26cm, b) nit, 27cm, c) 3nitfragm. 23-24cm.
d) 3 nitar, 29-30cm. e) del av kvarnsten, 12cm.
f) 2 nitar och 1 omböjd spik samt 1 kamfragm. 27-28cm.

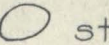
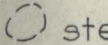
Fyndlagrets mellersta del, bottenpartiet pärlor 7 1/2 och 1 fragmentarisk, brända ben, 1 kamfragment, små krukskärvor, nit- och spikfragm., kvadr. beslag utspridda 30-34cm.

Beteckningar:

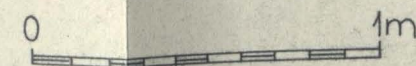
 Fyndlager i profil.

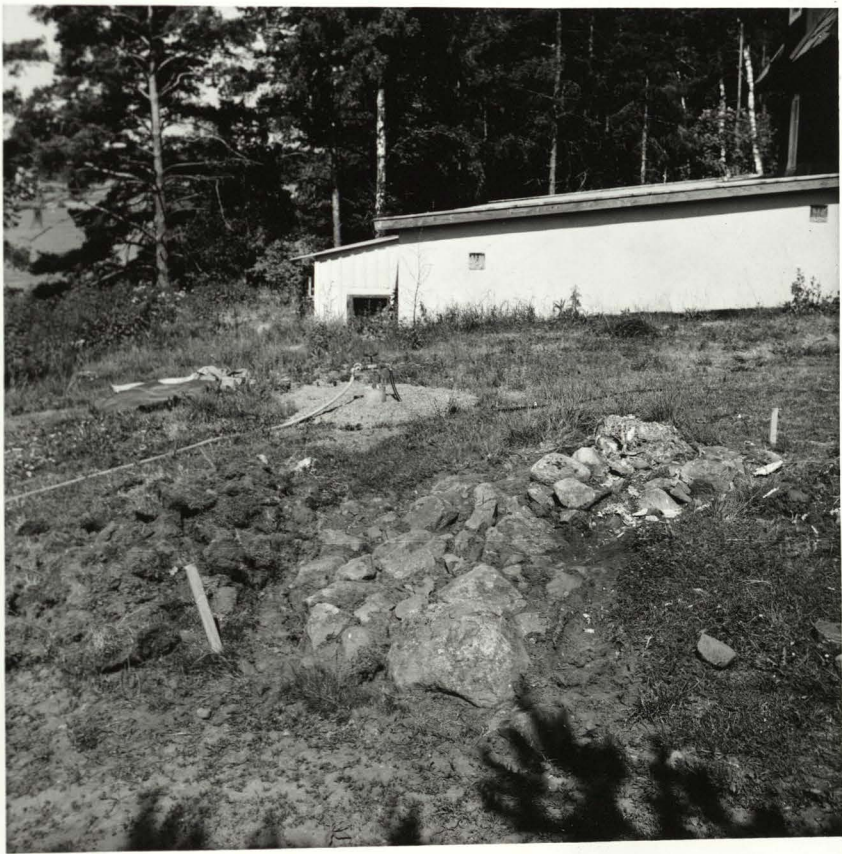
 Fyndlagrets begränsning i plan.

 Anger ett område intill 50cm i diam med en viss koncentration av framför allt benfynd (men också krukskärvor av olika slag jämte nitar och spikar och fragment därav, kamfragment och pärlor) utspridda -26-34cm under 0-linjen.

 sten i över- och sten i underskikt med angiven nivå i cm under 0-linjen.

Skala 1:20

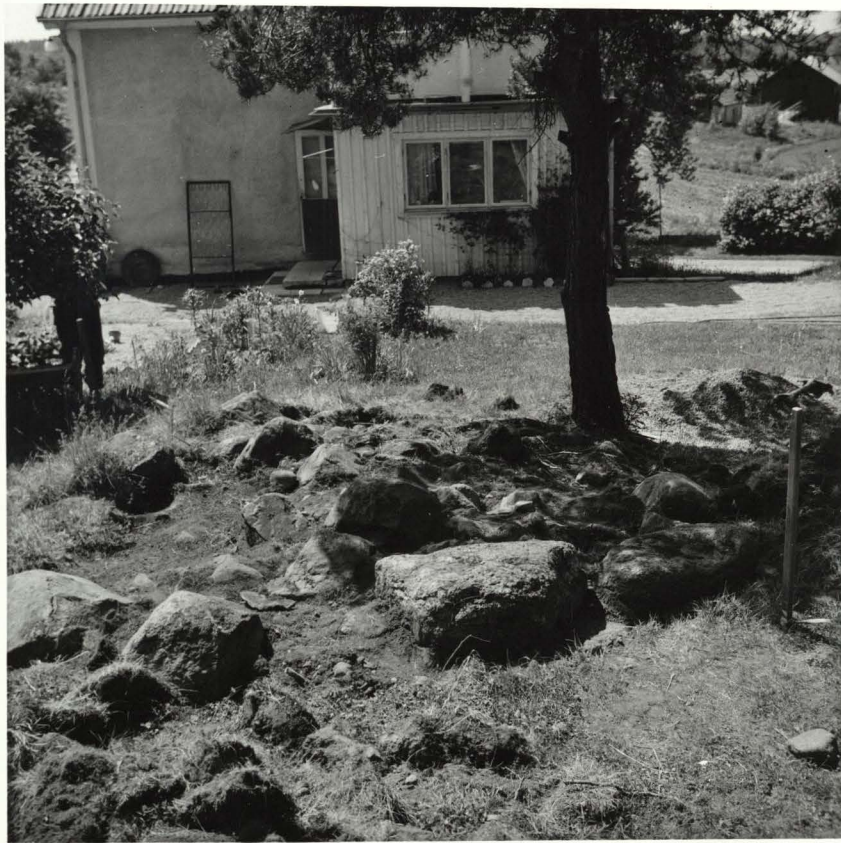

·Uppland, Adelsö sn, Hovgården 2:4, Hovgårdsberg.
Stensättning nr. 72, avtorvad.
Foto fr OSO,GA Hellman 1969.

Uppland, Adelsö sn, Hovgården 2:4, Hovgårdsberg.
Stensättning nr. 72, bottenskiktet.
Foto fr NNV, GA Hellman 1969.

Uppland, Adelsö sn, Hovgården 2:4, Hovgårdsberg
Stensättning nr. 76. Avtorvad. Foto fr NO.
GA Hellman 1969

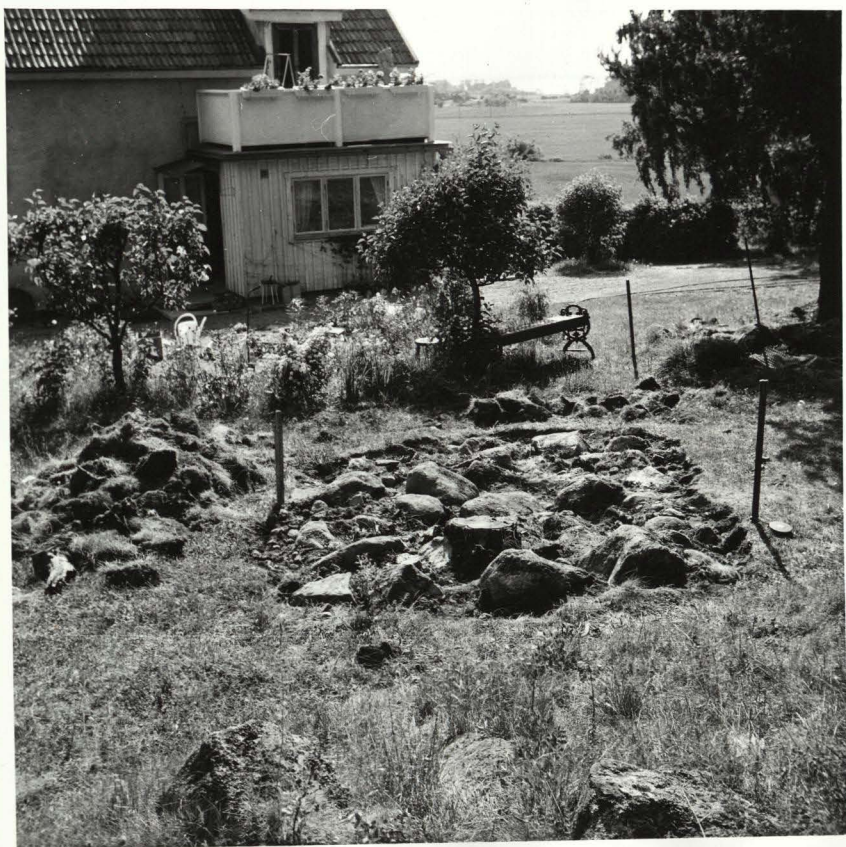
Uppland, Adelsö sn, Hovgården 2:4, Hovgårdsberg.
Stensättning nr. 76 (en del fyllning borttagen)
Foto fr SO. I bakgrunden sommarstuga och frysbod.
GA Hellman 1969

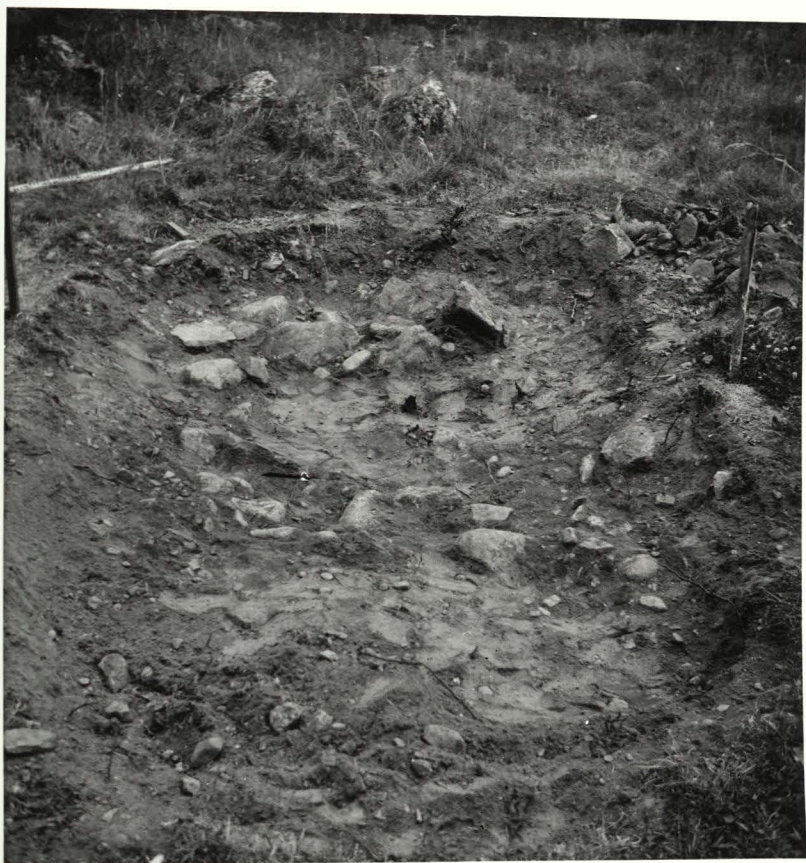
Uppland, Adelsö sn, Hovgården 2:4, Hovgårdsberg.

Stensättning nr 76 a, avtorvad. Hovgårdsberg.

Foto fr NV,GA Hellman 1969.

Uppland, Adelsö sn, Hovgården 2:4, Hovgårdsberg.
Stensättning nr. 76 a, avtorvad.
Foto fr Ö, GA Hellman 1969.

Uppland, Adelsö sn, Hovgården 2:4.
Stensättning nr 76 a, bottenskiktet.
Foto fr VSV, GA Hellman 1969.